

ACADEMICIAN V.M. SYNYOV AND CONTEMPORARY GLOBAL HUMAN SCIENCE
(TO THE 85TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH)

АКАДЕМІК В.М. СИНЬОВ І СУЧАСНА СВІТОВА ЛЮДИНОЗНАВЧА НАУКА
(ДО 85-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Дар'я Супрун

доктор педагогічних наук, професор
E-mail: suprun.d@nubip.edu.ua
ORCID: 0000-0003-4725-094X
Research ID: AAK-5948-2021
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна

Daria Suprun

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
E-mail: suprun.d@nubip.edu.ua
ORCID: 0000-0003-4725-094X
Research ID: AAK-5948-2021
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine, Ukraine

Микола Супрун

доктор педагогічних наук, професор
E-mail: suprun62@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4198-9527
Research ID: MCJ-1702-2025
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, Україна

Mykola Suprun,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
E-mail: suprun62@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4198-9527
Research ID: MCJ-1702-2025
Admiral Makarov National University of
Shipbuilding, Ukraine

Анастасія Каплієнко

кандидат педагогічних наук, старший
викладач
E-mail: akaplienko978@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2981-6877
Research ID: KBQ-9527-2024
Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, Україна

Anastasiia Kapliienko

PhD in Pedagogical Sciences, senior lecturer
E-mail: akaplienko978@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2981-6877
Research ID: KBQ-9527-2024
Izmail State University of Humanities, Ukraine

ABSTRACT

The authors of the article analyze the contributions of Academician Viktor Mykolaiovych Syniov, a prominent Ukrainian scholar who made a significant impact on the development of psychological and pedagogical science, particularly in the fields of correctional pedagogy and the penitentiary system. His scientific achievements cover a wide range of issues, from the training of pedagogical personnel to the development of innovative approaches to working with inmates. The scholar worked in leading educational and research institutions in Ukraine. Over more than fifty years of scientific and pedagogical activity, the academician modernized curricula and programs for special schools and pedagogical institutions in Ukraine, preparing numerous specialists in correctional pedagogy, psychology, and law. His approaches combine the humanization of the educational process with the development of effective psychological and pedagogical technologies that promote the self-awareness and motivation of inmates for positive changes. The authors emphasize that V.M. Syniov's work focuses on fostering positive relationships between educators and inmates, developing social connections, and improving methods of working in correctional facilities. Particular attention is paid to the role of educators and penitentiary staff, who must possess a high level of professional culture, empathy, and the ability to build trusting relationships. The authors note that the cooperative pedagogy proposed by V.M. Syniov has become an important step in reforming the training system for future officers, promoting the development of their moral, ethical, and professional qualities. The article highlights that V.M. Syniov's innovative ideas in penitentiary pedagogy have found broad practical application, contributing to the humanization of the penitentiary system and increasing the effectiveness of resocialization. His extensive scientific and pedagogical activity has laid the foundation for new directions in psychology and pedagogy.

Key words: correctional pedagogy, penitentiary pedagogy, cooperative pedagogy, resocialization, humanization of education, training of pedagogical personnel, professional culture, reform of the penitentiary

system.

Актуальність теми та постановка проблеми. У сучасних умовах реформування освітньої та пенітенціарної систем в Україні особливого значення набувають ідеї гуманізації педагогічної взаємодії та ресоціалізації осіб, які перебувають у конфлікті із законом. Відсутність ефективних підходів до організації навчально-виховного процесу в установах виконання покарань, а також недостатня увага до професійної підготовки кадрів у цій сфері визначають актуальність вивчення наукової спадщини В.М. Синьова.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До педагогічних ідей В.М. Синьова як новатора корекційної педагогіки, обернені наукові погляди багатьох учених. Дослідження Супрун Д.М. та Супрун М.О. (2019, 2021) зосереджуються на ролі В.М. Синьова як основоположника пенітенціарної дефектології та психолого-педагогічної теорії співпраці. Внесок академіка у розвиток пенітенціарної педагогіки став предметом дослідження Бойко-Бузиль Ю.Ю., Супруна М.О. (2020). Морально-етичні, духовні детермінанти педагогіки співпраці розглянуті Каплієнко А.І., Супрун Д.М., Супруном М.О. (2024). Проте доробок академіка В.М. Синьова, його гуманістичні педагогічні ідеї й досі потребують систематизації.

Мета статті полягає в аналізі науково-педагогічного доробку академіка В.М. Синьова, зокрема його внеску в розвиток корекційної та пенітенціарної педагогіки; висвітлення ідеї педагогіки співпраці та визначення її значення для гуманізації освітньо-виховного процесу в установах виконання покарань.

У плеяді визначних імен світової Людинознавчої науки яскраво виділяється ім'я доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України, заслуженого юриста України Віктора Миколайовича Синьова. Він належить до тих учених-новаторів, хто зміг уплинути вектор розвитку всієї психокорекційної науки. Сфера наукових інтересів дослідника завжди відзначалася особливо широким спектром.

Віктор Миколайович народився у весняні березневі дні 1940 року в сім'ї відомих артистів – Марії Захарівни Леонідової та Миколи Михайловича Синьова. Батьки багато гастролювали, разом з ними подорожував і Віктор. До аудиторії Віктор Миколайович звик змалечку. Тому, де б він не виступав, його доповіді, спів та вірш, завжди сприймаються людьми бурхливими оплесками.

Віктор Миколайович закінчив дефектологічний факультет КДПІ імені М.О. Горького, аспірантуру Інституту дефектології Академії педагогічних наук. У студентські роки здобув звання «майстра спорту» з настільного тенісу, брав активну участь у художній самодіяльності, КВК, спортивних змаганнях, зокрема з баскетболу.

Дослідження В.М. Синьова завжди відрізнялися високим теоретичним рівнем та глибокою практичною спрямованістю. У 60–70-ті роки, окрім масштабної дослідницької діяльності, спрямованої на вдосконалення корекційно-виховного процесу в спеціальних школах, В.М. Синьов виявив себе як талановитий організатор підготовки педагогічних кадрів, працюючи доцентом і заступником декана дефектологічного факультету столичного педагогічного інституту.

Особливі наукові досягнення В.М. Синьова відзначають його роботу у відділі дефектології НДІ педагогіки України. Значний внесок у педагогічну теорію та практику зробили результати його досліджень різних аспектів соціалізації учнів з особливостями інтелектуального розвитку, що мають велику науково-практичну цінність.

Новим етапом у науково-педагогічній діяльності В.М. Синьова став його прихід в 1980 році у колектив Київського Інституту внутрішніх справ при НАВСУ, в якому він був доцентом кафедри психології та педагогіки, згодом обіймав посаду першого проректора з навчальної роботи, завідувача кафедри правової та соціальної педагогіки. У 1988 р. захистив докторську дисертацію з проблем корекції інтелектуального розвитку учнів допоміжної школи. У 1993 р. його обрали членом-кореспондентом, у 1995 р. дійсним членом НАПН України. У 1995 В.М. Синьов отримує почесне звання «Заслужений юрист України».

За більше ніж двадцятирічний творчий шлях дослідник разом з колегами заклав основи нових наукових напрямків у психолого-педагогічній науці. Серед вагомих здобутків вченого – переосмислення теоретичних та практичних засад пенітенціарної педагогіки, яка з виправно-трудової стала дійсно педагогікою каяття. Відмінною особливістю педагогічних поглядів В.М. Синьова в галузі пенітенціарної педагогіки є його підхід до взаємодії між персоналом установ виконання покарань і засудженими, заснований на принципах педагогіки співпраці.

В основі педагогіки співпраці – ідеї гуманізму, що передбачають одночасне поєднання в особі правоохоронця поваги й вимогливості до людини, яка з різних причин переступила норми моралі й закону.

Новаторство педагогіки співпраці, за твердженням вченого, полягає в тому, що вона сприяє «олюдненню» особистості, яка порушила закон. В.М.Синьов виділяє кілька ключових психологічних установок, які є основоположними для успішного впровадження педагогіки співпраці у в'язницях. По-перше, це психологічна підготовка педагога до нового типу взаємодії, яка вимагає від нього суворого дотримання певних принципів і підходів. По-друге, важливою є глибока мотивація засудженого змінити своє життя на краще. До цих психологічних установок, що забезпечують ефективність педагогіки співпраці в умовах позбавлення волі, В.М. Синьов відносить:

- увагу до особистості кожного засудженого, з усіма його складнощами та суперечностями (протиставлення тенденції до програмованого відторгнення засудженого з боку працівників);
- виявлення позитивних рис особистості та опору на них у процесі ресоціалізації;
- оптимістичний прогноз щодо перспектив особистісних змін засудженого;
- емпатію до засудженого та його психічного стану, що включає здатність «побачити світ з його точки зору»;
- спілкування з засудженими на основі відкритості та довіри;
- сприяння досягненню успіху в різних сферах життя та корекції соціального статусу особистості;
- глибоке вивчення та розкриття справжніх мотивів і зовнішніх обставин, що зумовлюють вчинки засудженого, та ухвалення на цій основі оптимальних психолого-педагогічних рішень.

Запропоновані В. М. Синьовим ціннісні компоненти (установки) педагогіки співпраці, знаходяться в безпосередній єдності з її технологічними компонентами, тобто володінням персоналом пенітенціарних закладів певними різноманітними способами здійснення професійної психолого-педагогічної діяльності, спрямованої на всебічне вивчення та ресоціалізацію засуджених. Професором В. М. Синьовим було запропоновано оригінальні підходи до реалізації традиційних методів роботи із засудженими (бесіда, спостереження, узагальнення незалежних характеристик, вивчення документації, анкетування, аналіз продуктів діяльності тощо), а також психолого-діагностичних методик, що цілком можливо адаптувати до умов роботи співробітників установ.

Орієнтація на розуміння світогляду засудженого, уважне ставлення до його особистості, відкритість у спілкуванні, вміння помічати та розвивати лише позитивні риси людини, віра в її потенціал і здатність знайти шляхи для розвитку її найкращих якостей – це основні принципи педагогіки співпраці за В.М. Синьовим (Супрун, Супрун, 2019 : 286).

Вчений наголошує на важливості ціннісних орієнтирів педагогіки співпраці, які тісно пов'язані з її технологічними аспектами. Ці принципи вимагають від працівників установ виконання покарань володіння різноманітними методами професійної психолого-педагогічної діяльності, спрямованої на глибоке розуміння й успішну соціалізацію засуджених, а також на здатність правильно їх використовувати. Професор В.М.Синьов запропонував інноваційні підходи до застосування традиційних методів роботи із засудженими, таких як бесіда, спостереження, узагальнення та анкетування, і розробив психолого-діагностичні методики, які можуть бути ефективно впроваджені в роботу співробітників установ.

Не менш важливим елементом педагогіки співпраці є особистість самого офіцера. Важливими внутрішніми якостями є уважність, стриманість і доброзичливість, а необхідними зовнішніми рисами – охайність і хороша фізична підготовка. Усі ці складники повинні гармонійно поєднуватися в характері офіцера.

Академік підкреслює, що ключовим завданням є виховання у правоохоронців особистісних якостей, які є критично важливими для успішного виконання соціально-педагогічних функцій. Серед них: соціальна відповідальність, готовність надавати допомогу, де на перший план виходять цінності служіння людям і закону в духовно-аксіологічній системі особистості; перцептивні здібності (здатність швидко й адекватно розуміти інших, зокрема, через емпатію, а також зосереджувати увагу на багатьох об'єктах одночасно); емоційна стабільність у поєднанні зі здатністю емоційно насичено передавати інформацію; особистісний динамізм (інтерактивність), що дозволяє впливати на інших; вольові якості; висока мовленнєва культура; здатність передбачати розвиток подій і поведінкових явищ (антиципація); креативність у поєднанні з професійними стереотипами діяльності.

Важливу роль у розвитку необхідних особистісних якостей і професійних компетенцій правоохоронців відіграє залучення співробітників органів внутрішніх справ, Державної пенітенціарної служби, військовослужбовців до процесу самовиховання ще на етапі курсантської підготовки. Це формує стійку мотивацію до самопізнання і самовдосконалення, що в майбутньому позитивно впливає на їхню поведінку та взаємини.

Академік В.М. Синьов зазначає, що педагогічна культура особистості, як важлива гуманітарна цінність, що включає етичні й естетичні аспекти, не тільки сприяє якісному виконанню професійних і соціальних обов'язків, але й забезпечує повагу та авторитет у суспільстві. Сучасні демократичні зміни,

особливо в галузі психолого-педагогічної науки, підкреслюють значущість соціальної ролі особистості. Вони стимулюють створення систем, які сприяють духовному розвитку, самовдосконаленню й розширенню інтелектуального та культурного потенціалу суспільства. Віктор Миколайович Синьов вважає, що ці процеси ведуть до переосмислення минулого, відкриваючи шлях до формування нових підходів у психолого-педагогічній теорії та практиці майбутнього (Каплієнко, Супрун, Супрун, 2024: 64).

Одним із вагомих науково-практичних досягнень В.М. Синьова стало адаптування педагогічних ідей А.С. Макаренка для використання в системі виховних колоній для підлітків, які відбувають покарання. Основні принципи цього підходу охоплюють:

- створення позитивних взаємин між вихователями та засудженими,
- розвиток самосвідомості засуджених,
- надання психологічної та іншої підтримки для подолання життєвих труднощів,
- стимулювання позитивних змін у характері засуджених і зміцнення їх соціальних зв'язків.

Для гуманізації діяльності виправних установ і підвищення ефективності процесу реабілітації злочинців у сучасну пенітенціарну педагогіку та виховну роботу з засудженими вводяться, на думку науковців, низка нових принципових підходів. Насамперед це спрямоване на подолання викривлених взаємин між вихователями та засудженими, що передбачає формування таких особистісних установок вихователів, як шанобливе ставлення до кожного засудженого, виявлення його позитивних рис і їх використання у виховному процесі; емпатичне розуміння особистості та її емоційного стану; створення реальних перспектив для поліпшення соціального статусу засудженого; відкритий і довірливий діалог; надання психологічної та іншої підтримки для подолання складних життєвих ситуацій; оптимістичний підхід до прогнозування позитивних змін у характері засудженого; стимулювання самосвідомості та звернення до інтелектуального потенціалу особистості; розширення та зміцнення позитивних соціальних зв'язків засуджених. Важливими є також самокритичний аналіз і самокорекція вихователем своєї поведінки та професійної діяльності.

Глибоке дослідження В. М. Синьовим і науковцями КІВС практики пенітенціарних установ вказує на можливість формування колективістських взаємин серед засуджених. На їхню думку, для досягнення цього необхідно провести структурну реорганізацію формальних утворень, спираючись на ідеї А. С. Макаренка про первинний колектив, його педагогічне керівництво, функціонування та розвиток. Особливо актуальними є положення Макаренка про стимулювання соціально корисної колективної діяльності, посилення її особистісного змісту, творчого потенціалу й самостійності, а також розвиток суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин. Для підтвердження теорії Макаренка педагоги Київського інституту внутрішніх справ, який на той час був єдиним в Україні навчальним закладом пенітенціарної системи, провели спеціальні дослідження ефективності виховних колоній. В експериментах неповнолітні засуджені брали участь у різних соціально корисних і творчих колективних проєктах, які мали особистісну значущість і розвивали такі якості, як співчуття, доброта та милосердя, враховуючи їхні вікові та індивідуальні особливості, інтереси й потреби. Серед прикладів таких проєктів – шефство над дитячими будинками, де виховувалися сироти та діти, які втратили батьківську опіку, навчання національних ремесел, підготовка до звільнення та майбутнього сімейного життя. Результати досліджень показали, що чим багатший змістовний спектр і різноманітніші форми й методи перевиховання неповнолітніх, тим швидше проходить процес їхньої ресоціалізації. Важливу роль при цьому відіграє єдність виховного впливу на інтелектуальні, емоційно-вольові та ціннісно-мотиваційні аспекти свідомості й поведінки підлітків.

Вивчаючи психолого-педагогічні аспекти роботи виховних колоній, В.М. Синьов як вчений-дефектолог зосередився на дослідженні широкого кола вихованців з особливостями фізичного та психічного розвитку. Результатом багаторічної роботи стала низка наукових праць, заснованих на методологічних принципах та пенітенціарній теорії. Детальне дослідження підлітків, а пізніше і дорослих засуджених з різними психофізичними особливостями дозволило В.М. Синьову разом з колегами, такими як О.П. Северов, Д.О. Ніколенко, А.С. Рождественський та іншими, заявити про формування нового наукового напрямку – пенітенціарної дефектології, який об'єднав досягнення пенітенціарної та дефектологічної наук.

Значним досягненням у розвитку цієї наукової області стало захист першої в колишньому СРСР кандидатської дисертації, яка була присвячена вивченню мотиваційної сфери розумово відсталих підлітків-засуджених. Цю роботу під керівництвом В.М. Синьова підготувала О.Д. Гришко. Важливим внеском у розвиток пенітенціарної психології стала також дослідницька діяльність його учениці Т.Г. Харченко.

В.М. Синьов, маючи високу загальну і педагогічну культуру, особливо відповідально ставився до формування особистості офіцера правоохоронних органів. Його переконання, що офіцер має бути носієм високих моральних стандартів, спонукало його разом з В.С. Медведєвим тривалий час вивчати

прояви професійної деформації серед співробітників органів внутрішніх справ. Професійна деформація є руйнівним явищем, яке може знижувати ефективність правоохоронця в його професійній діяльності. Аналізу цих проблем і вивченню способів запобігання професійній деформації була присвячена перша в Україні докторська дисертація з юридичної психології, підготовлена В.С. Медведєвим під науковим керівництвом професора В.М. Синьова. Важливо зазначити, що під керівництвом цього вченого було захищено вже близько ста докторських та кандидатських дисертацій в різних галузях права, педагогіки та психології (Супрун, 2018).

На думку вченого, важливою умовою запобігання професійній деформації є педагогічно обґрунтоване формування і вдосконалення професійної культури нового покоління правоохоронців. Це питання є актуальним як для теоретичних, так і для практичних аспектів підготовки та безперервної післядипломної освіти співробітників органів внутрішніх справ. Академік підкреслює, що ключовим є виховання у правоохоронців особистісних якостей, які є важливими для ефективного виконання соціально-педагогічних функцій. До таких якостей відносяться: соціальна відповідальність і готовність прийти на допомогу, при цьому важливими є цінності служіння людям і закону в контексті духовно-моральних якостей особистості; перцептивні здібності, що включають швидке й точне розуміння інших людей, емпатію та здатність одночасно зосереджувати увагу на кількох об'єктах; емоційна стабільність у поєднанні зі здатністю яскраво передавати інформацію; особистісна активність і взаємодія, що дозволяють впливати на інших людей; волеволі якості; висока культура мовлення; здатність до прогнозування розвитку подій і поведінкових явищ; креативність, яка поєднує нестандартні рішення з професійними стандартами діяльності.

В. М. Синьов стверджує, що правоохоронець повинен володіти методами впливу на особистість і соціальні групи, такими як роз'яснення, переконання, дискусія, накази та демонстрація компетенцій. Важливо вміти вибірково застосовувати ці прийоми. Також дослідник підкреслює необхідність самовиховання з курсантських років, що формує стійку мотивацію до самопізнання та самовдосконалення. Академік вважає, що педагогічна культура, яка включає етичні й естетичні компоненти, сприяє як професійному успіху, так і повазі до людини в суспільстві.

Протягом більш ніж п'ятдесяти років науково-педагогічної діяльності академік модернізував навчальні плани та програми для спеціальних шкіл, педагогічних закладів та установ МВС України. Під його науковим керівництвом та за активної участі було створено ключові праці з теорії виховання, навчання та олігофренопедагогіки, які стали важливими підручниками для студентів, курсантів МВС і педагогів. Навчальні посібники з пенітенціарної педагогіки, підготовлені колективом під його керівництвом, отримали широке визнання та стали основними матеріалами для курсантів і офіцерів пенітенціарної системи.

Критично оцінюючи кадрову підготовку правоохоронців з точки зору їхньої психолого-педагогічної майстерності, В. М. Синьов завжди наголошував, що головне завдання вищої школи — не просто навчати студентів і курсантів, а вчити їх вчитися, враховуючи їхню індивідуальність. Викладач має не лише передавати знання, а й навчити студентів знаходити альтернативи та шляхи пошуку рішень. Курсант на основі своїх знань і досвіду сам планує свій навчальний процес. Дотримуючись цього підходу, в 90-х роках Синьов і його колеги започаткували підготовку психологів для органів виконання покарань і міліції в Україні.

Основні тенденції розвитку підготовки психологів включають:

- створення науково-педагогічного комплексу: навчальні заклади, наукові інститути та пенітенціарні установи;
- впровадження індивідуальних навчальних планів і науково-дослідної роботи курсантів;
- гуманізацію та демократизацію навчання, що посилює індивідуальний виховний вплив;
- розвиток самоврядування серед курсантів для формування організаторських навичок;
- стимулювання професійної активності через новітні методи викладання;
- розширення міжвишівської та міжнародної співпраці.

В. М. Синьов, О. П. Северов та інші вчені започаткували нову справу зі створення психологічної служби в пенітенціарній системі та ОВС, вважаючи, що її успіх залежить від першочергової необхідності, а не від кон'юнктури. Ще в 1876 році професор Д. І. Тальберг підкреслював важливість психологічних знань для роботи в тюрмах.

У 2003 році В. М. Синьов повернувся до Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова як директор Інституту корекційної педагогіки, а з 2019 року працює професором. За свою працю він став кавалером ордена «За заслуги» та зробив значний внесок у реформування спеціальної освіти.

Висновки. Демократичні зміни в психолого-педагогічній науці підвищують соціальну роль особистості та стимулюють розвиток системи духовного самовдосконалення й інтелектуального потенціалу суспільства. Академік Віктор Миколайович Синьов вважає, що ці процеси спонукають

переосмислити минуле для створення нового бачення майбутнього теорії та практики.

Перспективи подальших розвідок. Подальше вивчення та систематизація педагогічної спадщини В.М. Синьова відкриває широкі можливості для вдосконалення як теоретичних, так і практичних аспектів корекційної освіти, пенітенціарної педагогіки, принципів підготовки професійних кадрів і розвитку інклюзивних підходів в суспільстві.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Бойко-Бузиль Ю.Ю., Супрун М. О. Ювілей академіка Синьова Віктора Миколайовича (до 80-річчя від дня народження). *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. №1. С. 143–150.

Каплієнко А. І., Супрун Д. М., Супрун М. О. Духовні детермінанти педагогіки співпраці академіка В.М. Синьова. *Вісник Східноукраїнського національного університету Володимира Даля*. 2024. №2(109).С. 59–67. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-109-2-59-67>.

Супрун Д. М., Супрун М. О. Академік В.М. Синьов і сучасна психолого-педагогічна наука (до 80-річчя із дня народження). *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*: Наук.-метод. зб. Ін-ту спец. педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН України. 2019. С.283-296.

Супрун М. О. Академік В.М. Синьов як основоположник психолого-педагогічної теорії співпраці із людиною, яка перебуває в конфлікті із законом (до 80-річного ювілею). Національний авіаційний університет III Міжнародна науково-практична конференція «Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій» 26-27 березня 2020 року Збірник наукових праць. С. 139-145.

Супрун М.О. Дефектологія пенітенціарна. Міжнародна поліцейська енциклопедія. Т.8. Інформаційно-аналітична, освітня та наукова діяльність, психологічні засади поліцейської служби; міжнародне співробітництво. К.: «Атіка», 2014. С. 1469-1470.

Супрун М.О. Мої науково-педагогічні стежки: вибрані публікації. Збірник праць. К.: КДА, 2023. 344 с.

Супрун М.О. Педагогіка співпраці академіка В.М. Синьова. *Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби*. 2014. №1(5). С. 179–184.

Супрун М.О. Педагогіка: підручник для духовних та світських закладів освіти. К.: КДА, 2018. 400 с.

Супрун Д. М., Супрун М. О. Академік В.М. Синьов як основоположник пенітенціарної дефектології Всеукраїнська науково-практична конференція «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання», 08. 06. 2021 р. К.: ІІ НАПН України. С. 210-214.

Супрун М.О. Пенітенціарні аспекти педагогіки співпраці академіка В.М. Синьова. *Вісник Академії управління МВС*. 2008. № 3. С. 170–177.

Шеремет М. К., Супрун М.О. Основні наукові здобутки В.М. Синьова та його наукової школи. Наукові школи НПУ ім. М.П. Драгоманова. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2005. С. 138–243.

REFERENCES

Boiko-Buzyl, Yu. Yu., & Suprun, M. O. (2020). Yuvilei akademika Syniova Viktora Mykolaiovycha (do 80-richchia vid dnia narodzhennia) [Anniversary of Academician Viktor Mykolaiovych Syniov (on his 80th birthday)]. *Visnyk Penitentsiarnoi Asotsiatsii Ukrainy* [Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine]. № 1. P. 143–150. [in Ukrainian].

Kapliienko, A. I., Suprun, D. M., & Suprun, M. O. (2024). Dukhovni determinanty pedahohiky spivpratsi akademika V. M. Syniova [Spiritual determinants of Academician V. M. Syniov's pedagogy of cooperation]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho Natsionalnoho Universytetu Volodymyra Dalia* [Bulletin of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University]. № 2(109). P. 59–67. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-109-2-59-67>. [in Ukrainian].

Sheremet, M. K., & Suprun, M. O. (2005). Osnovni naukovy zdobutky V. M. Syniova ta yoho naukovoï shkoly [Main scientific achievements of V. M. Syniov and his scientific school]. *Naukovi Shkoly NPU im. M. P. Drahomanova* [Scientific Schools of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov]. Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova. P. 138–243. [in Ukrainian].

Suprun, D. M., & Suprun, M. O. (2019). Akademik V. M. Syniov i suchasna psykholohopedahohichna nauka (do 80-richchia iz dnia narodzhennia) [Academician V. M. Syniov and modern psychological and pedagogical science (on his 80th birthday)]. *Osvita Osib z Osoblyvymy Potreba: Shliakhy Rozbudovy: Naukovometodychnyi Zbirnyk Instytutu Spetsialnoi Pedahohiky i Psykholohii im. Mykoly Yarmachenka NAPN Ukrainy* [Education of Persons with Special Needs: Ways of Development: Scientific and Methodological Collection of the Institute of Special Pedagogy and Psychology named after Mykola Yarmachenko of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine]. P. 283–296. [in Ukrainian].

Suprun, D. M., & Suprun, M. O. (2021). Akademik V. M. Syniov yak osnovopolozhnyk penitentsiarnoi

defektologii [Academician V. M. Syniov as the founder of penitentiary defectology]. Vseukrainska Naukovo-Praktychna Konferentsiia «Istoriia ta Filosofiia Osvity v Nezalezhnii Ukraini: Kontroverzy Suchasnoho Naukovogo Piznannia» (Kyiv, June 8, 2021). P. 210–214. [in Ukrainian].

Suprun, M. O. (2008). Penitentsiarni aspekty pedahohiky spivpratsi akademika V. M. Syniova [Penitentiary aspects of Academician V. M. Syniov's pedagogy of cooperation]. Visnyk Akademii Upravlinnia MVS [Bulletin of the Academy of Management of the Ministry of Internal Affairs]. № 3. P. 170–177. [in Ukrainian].

Suprun, M. O. (2014). Defektolohiia penitentsiarna [Penitentiary defectology]. Mizhnarodna Politseiska Entsyklopediia. T. 8. Informatsiino-Analitychna, Osvitnia ta Naukova Diialnist, Psykholohichni Zasady Politseiskoi Sluzhby; Mizhnarodne Spivrobitnytstvo [International Police Encyclopedia. Vol. 8. Information-Analytical, Educational and Scientific Activities, Psychological Principles of Police Service; International Cooperation]. Kyiv: «Atika». P. 1469–1470. [in Ukrainian].

Suprun, M. O. (2014). Pedahohika spivpratsi akademika V. M. Syniova [The pedagogy of cooperation of Academician V. M. Syniov]. Naukovyi Visnyk Instytutu Kryminalno-Vykonavchoi Sluzhby [Scientific Bulletin of the Institute of Criminal-Executive Service]. № 1(5). P. 179–184. [in Ukrainian].

Suprun, M. O. (2018). Pedahohika: Pidruchnyk dlia dukhovnykh ta svitskykh zakladiv osvity [Pedagogy: A textbook for religious and secular educational institutions]. Kyiv: KDA. 400 p. [in Ukrainian].

Suprun, M. O. (2020). Akademik V. M. Syniov yak osnovopolozhnyk psykholohopedahohichnoi teorii spivpratsi iz liudynoiu, yaka perebuvaie v konflikti iz zakonom (do 80-richnoho yuvileiu) [Academician V. M. Syniov as the founder of the psychological and pedagogical theory of cooperation with a person in conflict with the law (on his 80th anniversary)]. III Mizhnarodna Naukovo-Praktychna Konferentsiia «Indyvidualnist u Psykholohichnykh Vymirakh Spilnot ta Profesiin» (Kyiv, March 26–27, 2020). Zbirnyk Naukovykh Prats [III International Scientific and Practical Conference "Individuality in Psychological Dimensions of Communities and Professions" (Kyiv, March 26–27, 2020). Collection of Scientific Papers]. P. 139–145. [in Ukrainian].

Suprun, M. O. (2023). Moi naukovo-pedahohichni stezhky: Vybrani publikatsii [My scientific and pedagogical paths: Selected publications]. Zbirnyk Prats [Collection of Works]. Kyiv: KDA. 344 p. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Автори статті аналізують внесок академіка Віктора Миколайовича Синьова, видатного українського науковця, який суттєво вплинув на розвиток психологічної та педагогічної науки, зокрема в галузях корекційної педагогіки та пенітенціарної системи. Його наукові досягнення охоплюють широкий спектр питань — від підготовки педагогічних кадрів до розробки інноваційних підходів до роботи з ув'язненими. Науковець працював у провідних освітніх і науково-дослідних установах України. За понад п'ятдесят років науково-педагогічної діяльності академік модернізував навчальні плани та програми для спеціальних шкіл і педагогічних закладів України, підготувавши численних фахівців у галузі корекційної педагогіки, психології та права. Його підходи поєднують гуманізацію освітнього процесу з розробкою ефективних психолого-педагогічних технологій, що сприяють усвідомленню та мотивації ув'язнених до позитивних змін. У статті підкреслено, що робота В.М. Синьова спрямована на зміцнення позитивних взаємовідносин між педагогами та ув'язненими, розвиток соціальних зв'язків і вдосконалення методів роботи у виправних закладах. Особливу увагу приділено ролі педагогів і працівників пенітенціарної системи, які повинні мати високий рівень професійної культури, емпатії та здатності будувати довірчі відносини. Автори зазначають, що запропонована В.М. Синьовим кооперативна педагогіка стала важливим кроком у реформуванні системи підготовки майбутніх офіцерів, сприяючи розвитку їхніх морально-етичних і професійних якостей. Наголошується, що інноваційні ідеї В.М. Синьова в пенітенціарній педагогіці знайшли широке практичне застосування, сприяючи гуманізації пенітенціарної системи та підвищенню ефективності ресоціалізації. Його велика науково-педагогічна діяльність заклала основи для нових напрямів у психології та педагогіці.

Ключові слова: корекційна педагогіка, пенітенціарна педагогіка, кооперативна педагогіка, ресоціалізація, гуманізація освіти, підготовка педагогічних кадрів, професійна культура, реформа пенітенціарної системи.